

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4
ของผู้บริหารกับความสุขในการทำงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช*

RELATIONSHIPS BETWEEN BRAHMAVIHĀRA FOUR-BASED
MANAGEMENT OF ADMINISTRATORS AND WORKING HAPPINESS OF
TEACHERS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE NAKHON SI THAMMARAT

สุรศักดิ์ เทพบรรทม* และโสภณ เพ็ชรพวง
Surasak Thepbantthom* and Sapon Pechrpuang
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

Southern College of Technology, Thailand

*Corresponding Author E-mail: surasakthepbantthom@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร 2) ศึกษาความสุขในการทำงานของครู และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร กับความสุขในการทำงานของครู กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2566 จำนวน 348 คน ดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน และสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารและความสุขในการทำงานของครู แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .892 และ .871 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับดี เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา

* Received March 19, 2024; Revised July 27, 2024; Accepted July 28, 2024

2. ความสุขในการทำงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับดี เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความสำเร็จในงาน ด้านความรักในงาน ด้านการติดต่อสัมพันธ์ และด้านการเป็นที่ยอมรับ

3. การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร กับความสุขในการทำงานของครู มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r=.820$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขในการทำงานของครู ร้อยละ 67.20 ($r^2=0.672$)

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, พรหมวิหาร 4, ความสุขในการทำงาน

ABSTRACT

This study aimed to investigate 1) Four Brahmavihāra Dhamma management of administrators. 2) Working happiness of teachers and 3) The relationship between Four Brahmavihāra Dhamma management of administrators and the working happiness of teachers. The sample consisted of 348 teachers under the Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office in the academic year 2023, selected by proportional stratified random sampling and simple random sampling. The research tool used for data collection was a five-point rating scale questionnaire on the administrators' management based on the Four Brahmavihāra Dhamma Principles and the teachers' working happiness. The IOC of the questionnaire ranged between 0.60-1.00, and the alpha coefficients were .892 and .871, respectively. The statistics used for data analysis comprised percentage, mean, and standard deviation. Pearson's correlation coefficient was employed to analyze the correlation.

The results showed that:

1. Overall, the administrators' management based on the Four Brahmavihāra Dhamma Principles was at a good level in descending order of Loving-Kindness (Mettā), Compassion (Karūṇā), Sympathetic Joy (Muditā), and Equanimity (Upekkhā).

2. Overall, the teachers' working happiness was also high, in descending order of work Achievement, Love of Work, Connection, and Recognition.

3. There was a highly positive relationship ($r=.820$) between Four Brahmavihāra Dhamma Principles management of administrators and the working happiness of teachers, with a significance level of .001. The variance in teachers' working happiness could be explained by 67.20 ($r^2=.672$) percent of the variance.

Keywords: Relationship, Four Brahmavihāra Dhamma Principles, Working Happiness

บทนำ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 6 ได้กำหนดไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562) การศึกษาจึงนับว่ามีความสำคัญมากต่อการพัฒนาบุคลากรตลอดจนไปถึงเป็นพื้นฐานของการพัฒนาส่วนอื่น ๆ ด้วย เพราะไม่ว่าจะทำการพัฒนาส่วนใดต้องเริ่มมาจากการพัฒนาคนเสียก่อน ดังนั้นการพัฒนาคนสามารถทำได้หลาย ๆ รูปแบบ อย่างที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาคนคือการให้การศึกษาศาสนาการศึกษาและครู จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครู ซึ่งเป็นวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญในการร่วมผลิตนักเรียนให้มีความรู้ มีคุณธรรม เป็นคนเก่ง คนดี มีความพร้อมทั้งกายและใจ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การที่ครูจะสามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังได้นั้น ต้องอาศัยกระบวนการอีกหนึ่งกระบวนการสำคัญ นั่นคือกระบวนการการบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอนให้มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ เพื่อให้ปฏิบัติงานตามกำลังและความสามารถของตนเองได้ และที่สำคัญ ครูต้องมีทัศนคติที่ดี สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงาน และร่วมกันทำงานได้อย่างมีความสุข มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจึงควรสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับครู ให้ความรัก ความเมตตากรุณา และวางตัวเป็นกลาง เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีความสุข สามารถสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสามารถและมีทักษะพร้อมที่จะขับเคลื่อนประเทศสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาในระดับที่สูงขึ้น พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการปฏิบัติงานและความสุขในการปฏิบัติงานของครู

ผู้บริหารจึงจะต้องใช้ความสามารถในการบริหารงานให้เป็นที่ประจักษ์โดยการแสดงออกด้านพฤติกรรมความเป็นผู้นำ มีความมุ่งมั่น และตั้งใจ เป็นแบบอย่างที่ดี และสนับสนุนให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถอย่างแท้จริง ผู้บริหารจึงควรมีหลักธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน ซึ่งจะเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจของผู้บริหารให้ประพฤติไปในทางที่ถูกที่ควรได้ โดยเฉพาะการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า พรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารงานให้มีประสิทธิผล และเพื่อครองใจคน ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ ได้กล่าวไว้ว่า หลักธรรมพรหมวิหาร 4 คือธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ และปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ โดยมี

1) ด้านเมตตา ซึ่งหมายถึงความรัก 2) ด้านกรุณา ซึ่งหมายถึงความสงสาร 3) ด้านมุทิตา ซึ่งหมายถึงความยินดี และ 4) ด้านอุเบกขา ซึ่งหมายถึงความวางใจเป็นกลาง เมื่อผู้บริหารมีหลักธรรมดังกล่าวและนำมาใช้ในการบริหารแล้ว ก็ย่อมจะทำให้เป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสุขและปฏิบัติงานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559)

จากรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า จุดที่ควรพัฒนาที่สุดด้านกระบวนการบริหารจัดการคือระบบการบริหารและการจัดการคุณภาพของสถานศึกษา ส่วนในด้านคุณภาพผู้เรียน คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาของนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช, 2564) ซึ่งเป็นไปได้ว่าเกิดจากกระบวนการบริหารและพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร ในสภาพที่การบริหารงานของผู้บริหารมีความเจริญก้าวหน้าด้านการจัดการศึกษาและมีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการด้านการเรียนการสอนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ กล่าวคือ เกิดอำนาจนิยมวัตถุนิยม มีผลกระทบถึงบทบาทของผู้บริหารเกี่ยวกับคุณธรรมวัฒนธรรม ประเพณีของพุทธศาสนาที่กำหนดไว้ ผู้บริหารนำมาใช้ในการบริหารงานน้อยกว่าที่ควร จะเป็นทำให้การบริหารงานไม่ราบรื่นและไม่ดีเท่าที่ควร บางครั้งการบริหารงานระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชาก็ไม่ราบรื่น อีกทั้งงานด้านคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษายังไม่ได้รับการพัฒนาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงได้ดีเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน ดังนั้นการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องได้ทั้งงานและได้ทั้งน้ำใจของเพื่อนร่วมงาน บางครั้งผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการใช้คุณธรรมในการบริหารงานทำให้ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอน เพราะนอกจากงานสอนแล้ว ครูยังมีภาระงานอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบมากด้วย ทั้งงานฝ่ายงานงานเอกสาร งานประเมิน งานประกวด งานกิจกรรมต่าง ๆ หรือบางครั้งแม้กระทั่งวันหยุดครูยังต้องมาทำงานหรือสะสมงานที่ค้างอยู่ให้เสร็จ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลให้ครูไม่มีความสุขในการทำงาน และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนต่ำลงไปด้วย ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีผลโดยตรงต่อความสุขในการทำงานของครู ผู้บริหาร จึงจำเป็นต้องสร้างเสริมสภาพพจน์ให้เป็นที่ศรัทธาและเชื่อถือ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติคือมีความรัก ความสงสาร ความชื่นชมยินดี ความมีน้ำใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียงทั้งรายบุคคลและคณะ ผู้บริหารที่ดีควรใช้พระคุณมากกว่าพระเดช หรือใช้อำนาจบาตรมีมากกว่าอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข

จากเหตุผลและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความสุขจึงมีผลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานของครู ซึ่งความสุขในการทำงานของครู จะมีส่วนในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ ผู้วิจัยจึงสนใจและมุ่งศึกษาความสัมพันธ์

ระหว่างการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 กับความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือสร้างเสริมความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เมื่อการทำงาน of ครูเป็นไปอย่างมีความสุข ส่งผลให้คุณภาพนักเรียนและสถานศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร กับความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3,593 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช, 2566) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยกำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มจากประชากรทั้งหมดโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ดังนี้ 1) สุ่มโดยวิธีการจับสลากรายชื่อโรงเรียนจำนวนร้อยละ 50 ตามสัดส่วนตามกลุ่มสหวิทยาเขต และ 2) สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลากจากรายชื่อครูของแต่ละโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารกับความสุขในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช คือ แบบสอบถาม จำนวน 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 36 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .60-1.00 และมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .892 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสุข

ในการทำงานของครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 32 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง .60-1.00 และมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .871 และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารกับความสุขในการทำงานของครูเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่และผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ส่งผ่านระบบ E-Office ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พร้อมแนบรายชื่อโรงเรียนและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและแนบ QR Code แบบสอบถามออนไลน์ โดยใช้ Google Form เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลและขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการโรงเรียนได้มอบหมายให้ครูตามบัญชีรายชื่อดังกล่าวตอบ แบบสอบถามตาม QR Code กำหนดวันเวลาในการตอบแบบสอบถามภายในวันที่กำหนด ผลที่ได้ตอบแบบสอบถามมาจำนวน 348 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารกับความสุขในการทำงานของครู โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยสถิติ ร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารและความสุขในการทำงานของครู ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารและความสุขในการทำงานของครู โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ และประสบการณ์การทำงาน โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage)

จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ และประสบการณ์การทำงาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 348 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.30 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 57.20 มีวิทยฐานะครูชำนาญการ คิดเป็นร้อยละ 33.60 และมีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.40

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร ในภาพรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร โดยรวมและเป็นรายด้าน

การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	ด้านเมตตา	4.35	0.38	ดี	4
2.	ด้านกรุณา	4.37	0.38	ดี	1
3.	ด้านมุทิตา	4.36	0.40	ดี	2
4.	ด้านอุเบกขา	4.36	0.41	ดี	2
รวม		4.36	0.36	ดี	

จากตารางที่ 1 การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.36$) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับดี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านกรุณา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.37$) รองลงมา คือ ด้านอุเบกขา ($\bar{X}=4.36$) และด้านมุทิตา ($\bar{X}=4.36$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเมตตา ($\bar{X}=4.35$)

2. ผลการวิเคราะห์ความสุขในการทำงานของครู ในภาพรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านการติดต่อสัมพันธ์ ด้านความรักในงาน ด้านความสำเร็จในงาน และด้านการเป็นที่ยอมรับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ ความสุขในการทำงานของครู โดยรวมและเป็นรายด้าน

ความสุขในการทำงานของครู		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	ด้านการติดต่อสัมพันธ์	4.42	0.40	ดี	3
2.	ด้านความรักในงาน	4.44	0.39	ดี	2
3.	ด้านความสำเร็จในงาน	4.45	0.38	ดี	1
4.	ด้านการเป็นที่ยอมรับ	4.39	0.40	ดี	4
รวม		4.42	0.36	ดี	

จากตารางที่ 2 ความสุขในการทำงานของครู พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.42$) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับดี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านความสำเร็จในงาน ($\bar{X}=4.45$) รองลงมา คือ ด้านความรักในงาน ($\bar{X}=4.44$) และด้านการติดต่อสัมพันธ์ ($\bar{X}=4.42$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเป็นที่ยอมรับ ($\bar{X}=4.39$)

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร ตามการรับรู้ของครูกับความสุขในการทำงานของครู

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารกับความสุขในการทำงานของครู

การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร		ความสุขในการทำงาน		Sig	r ²
		ของครู			
		r	ระดับ		
1.	ด้านเมตตา	.730***	สูง	.000	.533
2.	ด้านกรุณา	.766***	สูง	.000	.587
3.	ด้านมุทิตา	.750***	สูง	.000	.563
4.	ด้านอุเบกขา	.735***	สูง	.000	.540
รวม		.820***	สูง	.000	.672

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารกับความสุขในการทำงานของครู โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ (r) เท่ากับ .820 r² เท่ากับ .672 แสดงว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร สามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขในการทำงานของครู ร้อยละ 67.20 เมื่อพิจารณารายด้าน

ด้านเมตตากับความสุขในการทำงานของครู มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ (r) เท่ากับ .730 r² เท่ากับ .533 แสดงว่า ด้านเมตตาสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขในการทำงานของครู ร้อยละ 53.30

ด้านกรุณากับความสุขในการทำงานของครู มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ (r) เท่ากับ .766 r² เท่ากับ .587 แสดงว่า ด้านกรุณาสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขในการทำงานของครู ร้อยละ 58.70

ด้านมุทิตากับความสุขในการทำงานของครู มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ (r) เท่ากับ .750 r² เท่ากับ .563 แสดงว่า ด้านมุทิตาสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขในการทำงานของครู ร้อยละ 56.30

ด้านอุเบกขาความสุขในการทำงานของครู มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .735 r^2 เท่ากับ .540 แสดงว่า ด้านอุเบกขาสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขในการทำงานของครู ร้อยละ 54

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร กับความสุขในการทำงานของครู

การบริหารตามหลักพรหม วิหาร 4 ของผู้บริหาร	ความสุขในการทำงานของครู			
	ด้านการติดต่อ สัมพันธ์	ด้านความรัก ในงาน	ด้านความสำเร็จ ในงาน	ด้านการเป็นที่ ยอมรับ
ด้านเมตตา	.674*** (.000)	.649*** (.000)	.672*** (.000)	.651*** (.000)
ด้านกรุณา	.699*** (.000)	.691*** (.000)	.718*** (.000)	.667*** (.000)
ด้านมุทิตา	.681*** (.000)	.677*** (.000)	.660*** (.000)	.699*** (.000)
ด้านอุเบกขา	.698*** (.000)	.630*** (.000)	.678*** (.000)	.658*** (.000)
รวม	.758***	.728***	.751***	.736***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 4 พบว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานของครู ด้านการติดต่อสัมพันธ์ ด้านความรักในงาน ด้านความสำเร็จในงาน และด้านการเป็นที่ยอมรับ อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .758, .728, .751 และ .736 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาารายด้าน

ด้านเมตตา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานของครู ด้านการติดต่อสัมพันธ์ ด้านความรักในงาน ด้านความสำเร็จในงาน และด้านการเป็นที่ยอมรับ อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .674, .649, .672 และ .651 ตามลำดับ

ด้านกรุณา กับความสุขในการทำงานของครู ด้านการติดต่อสัมพันธ์ ด้านความรักในงาน ด้านความสำเร็จในงาน และด้านการเป็นที่ยอมรับ พบว่า ด้านความสำเร็จในงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .718 ด้านการติดต่อสัมพันธ์ ด้านความรักในงาน และด้านการเป็น

ที่ยอมรับ มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .699, .691 และ .667 ตามลำดับ

ด้านมุทิตา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานของครู ด้านการติดต่อสัมพันธ์ ด้านความรักในงาน ด้านความสำเร็จในงาน และด้านการเป็นที่ยอมรับ อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .681, .677, .660 และ .699 ตามลำดับ

ด้านอุเบกขา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานของครู ด้านการติดต่อสัมพันธ์ ด้านความรักในงาน ด้านความสำเร็จในงาน และด้านการเป็นที่ยอมรับ อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .698, .630, .678 และ .658 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารกับความสุขในการทำงานของครู ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับดีเช่นกัน ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรม ซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ประพฤติในทางที่ถูกที่ควร เพราะผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะเพียบพร้อมไปด้วยคุณสมบัติด้านความรู้ หลักการบริหาร และภาวะผู้นำแล้ว ยังต้องมีด้านคุณธรรมจริยธรรมที่นำมาใช้ในการบริหารด้วย จึงจะทำให้สามารถดำเนินงานไปด้วยความราบรื่นและบรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่มีการนำมาใช้มากที่สุดในการครองคน อันส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานอย่างมีความสุขและเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ซึ่งจะเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้นได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภารัตน์ มาลา ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 พบว่าการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับดี แต่เมื่อจำแนกเป็นรายด้านนั้นไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้ใดเลย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกรุณา รองลงมา คือ ด้านอุเบกขา และด้านมุทิตา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเมตตา นั้นแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช นั้นมีความกรุณาต่อครูสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโดยพื้นฐานของผู้บริหารทุกคนแล้วจะมีธรรมที่ไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ (ประภารัตน์ มาลา, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ซึ่งได้ให้ความหมายของพรหมวิหาร 4 ใน "พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม" ว่า

พรหมวิหาร 4 คือ ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ ซึ่งหนึ่งในนั้นคือความกรุณา อันหมายถึงผู้บริหารแสดงออกถึงความสงสาร ความปรานี เห็นอกเห็นใจผู้ได้บังคับบัญชา ให้ความสำคัญกับผู้ร่วมวิชาชีพและผู้ได้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ลอยตัวอยู่เหนือปัญหา รับฟังและช่วยแก้ไขปัญหามาจากความทุกข์ทั้งกายและใจอย่างเต็มความสามารถ ปรารถนาให้ผู้ได้บังคับบัญชาพ้นทุกข์ ให้ความช่วยเหลือแบ่งปันน้ำใจ หรือสงเคราะห์ทั้งทางด้านวัตถุ กำลังกายและกำลังใจ รวมถึงการจัดสรรสวัสดิการและผลประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของผู้ได้บังคับบัญชา ส่วนด้านเมตตาอยู่ในลำดับสุดท้าย นั้นหมายถึงผู้บริหารควรมีความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้ได้บังคับบัญชาด้วยการให้คำแนะนำสั่งสอน หรืออบรมทั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและความประพฤติที่เหมาะสมและดีงาม รวมถึงการใช้ผู้ได้บังคับบัญชาให้เหมาะสม (ถูก) กับวัย งาน และความถนัดให้มากกว่านี้ ดังนั้นการพัฒนาทักษะด้านการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร จึงควรเน้นด้านเมตตาให้มากขึ้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559)

2. ความสุขในการทำงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับดีเช่นกัน ผลวิจัยวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูปฏิบัติงานอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้บริหารที่มีคุณธรรม มีความเป็นผู้นำ มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ และเป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้เป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้ได้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสุขและปฏิบัติงานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับปภธรรม ชาวนกฤษฎกุล ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อวัฒนธรรมองค์กรกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในจังหวัดภูเก็ต พบว่าระดับความสุขในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับดี และความสุขในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับดีทุกด้าน แต่เมื่อจำแนกเป็นรายด้านนั้นไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้ใดเลย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสำเร็จในงาน รองลงมา คือ ด้านความรักในงาน และด้านการติดต่อสัมพันธ์ ตามลำดับ (ปภธรรม ชาวนกฤษฎกุล, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Manion ได้กล่าวถึงความสำเร็จในงานเป็นการรับรู้ ว่าตนปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้รับความสำเร็จในการทำงาน ได้รับมอบหมายให้ทำงาน ที่ท้าทายให้สำเร็จ เกิดผลลัพธ์การทำงานในทางบวก ทำให้รู้สึกมีคุณค่าในชีวิต เกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานจนสำเร็จ มีความก้าวหน้า องค์การเกิดการพัฒนา นั้นอาจจะเป็นเพราะด้วยจิตวิญญาณความเป็นครูที่มีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบงานได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ทำให้รู้สึกมีคุณค่าในชีวิต เกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน ภาคภูมิใจที่มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์กรเกิดการพัฒน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเป็นที่ยอมรับ (Manion, J., 2003)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารกับความสุขในการทำงานของครู พบว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารกับความสุขในการทำงานของครู โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของครู ร้อยละ 67.20 ที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะพรหมวิหาร 4 คือ หลักคุณธรรมที่ทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามเป็นผู้ประเสริฐ ธรรมอันเป็นที่อยู่ของพรหม การยึดถือหลักธรรมดังกล่าวจะทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเชื่อว่ามนุษย์จะประเสริฐได้ก็ต่อเมื่อมีคุณธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของพรหมวิหาร 4 หมายถึง ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหมหรือของผู้ใหญ่ ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐ บริสุทธิ์ เป็นหลักธรรมสำหรับทุกคนที่มีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติที่แสดงออกหรือปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างถูกต้อง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของประภารัตน์ มาลา ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 พบว่า ผู้บริหารมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาให้พ้นจากปัญหาด้วยความหวังดี รู้จักมองแง่ดีหรือส่วนดีของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเห็นอกเห็นใจ ไม่เมินเฉยต่อปัญหา ไม่กีดกันความก้าวหน้าของผู้ใต้บังคับบัญชา แสดงออกด้วยความเบิกบาน ยินดี มีความยุติธรรม มีความเสมอภาคกับทุกคน รับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของผู้ใต้บังคับบัญชา นำไปปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ประภารัตน์ มาลา, 2563) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของครรชิต ชำนิประโคน ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 (ครรชิต ชำนิประโคน, 2560)

สรุป

จากการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร กับความสุขในการทำงานของครู สรุปได้ว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความสุขในการทำงานของครู ประกอบด้วย การติดต่อสัมพันธ์ ความรักในงาน ความสำเร็จในงาน และการเป็นที่ยอมรับ ทำให้ครูเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารโรงเรียน ควรผู้บริหารใช้หลักเมตตา แสดงออกถึงความรักที่มุ่งเพื่อปรารถนาดี ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นสุขและประสบแต่ประโยชน์ให้คำแนะนำสั่งสอน ประพฤติอย่างเหมาะสมและดีงาม รวมทั้งใช้หลักมูทิตา ในการยินดี ชื่นชม และยกย่องเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดี สร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่อย่างสม่ำเสมอ

2. ใช้หลักอุเบกขาในการวางตัวเป็นกลาง ไม่เอนเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีความเที่ยงตรง ซื่อสัตย์ มั่นคง มีเหตุผล ยึดหลักความถูกต้องในการบริหารให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ครบองค์ประกอบของหลักพรหมวิหาร 4 อันเป็นคุณธรรมสำหรับผู้บริหาร เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ควรวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักพุทธธรรมหมวดอื่น ๆ เช่น หลักอิทธิบาท 4 หลักธรรมาสน์ 4 หลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นต้น กับความสุขในการทำงานของครูมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ครรชิต ชานีประโคน. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปภธรรม เขาวนภฤณกุล. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อวัฒนธรรมองค์กรกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในจังหวัดภูเก็ต. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.

ประภารัตน์ มาลา. (2563). การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต).

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช. (2564). รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ประจำปีการศึกษา 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช. เรียกใช้เมื่อ 30 มีนาคม 2566 จาก <http://www.infosea12.info/infoonline/images/stories/academicData/sar63.pdf>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช. (2566). จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 3 กรกฎาคม 2566 จาก <http://www.sea12.go.th/sea12new/index.php/2018-11-23-08-26-46.html>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับอัปเดต). เรียกใช้เมื่อ 30 มกราคม 2566 จาก <https://www.moe.go.th/backend/wp-content/uploads/2020/10/1>
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Education and Psychological Measurement. New York: Minisota University.
- Manion, J. (2003). Joy at Work! Creating A Positive Workplace. Journal of Nursing Administration, 33(12), 652-659.

